

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.231.145

Громовенко К.В.

Міжнародний гуманітарний університет

АСПЕКТИ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У БАГАТОСТОРОННІХ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРАХ XIX ТА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ

У статті висвітлено еволюцію міжнародно-правового забезпечення регламентації освітніх відносин у колективних міжнародних угодах періоду XIX та першої половини XX ст. Особлива увага приділена питанням відображення ролі вищої освіти в універсальних мирних угодах, впливу на освітні відносини угод у сфері захисту інтелектуальної власності, трудових та соціальних прав, а також гуманітарного права.

Ключові слова: вища освіта, Версальський мир, Віденський конгрес, гуманітарне право, інтелектуальна власність, Міжнародна організація праці.

Окреслення специфіки міжнародних стандартів права на вищу освіту наразі набуло виключної важливості, зокрема, й для вітчизняної правової доктрини. При цьому релевантний науковий аналіз не може вважатися повним без вивчення процесів розвитку міжнародних механізмів у сфері освіти у вимірі колективних міжнародних угод, що надає актуальності відповідним науковим дослідженням. Тому **метою цієї статті** є висвітлення специфіки аспектів регламентації освітніх відносин у системі колективних договорів, які були підписані між державами у XIX та на початку XX ст. **Завданнями цієї статті** є комплексний аналіз відповідних угод, визначення підстав та наслідків схвалення відповідних норм в умовах стрімкого розвитку та універсалізації міжнародного права в зазначений період. Серед сучасних авторів аспектам аналізу історії розвитку джерел міжнародного права приділяли увагу такі вітчизняні автори, як Б.В. Бабін, М.В. Буроменській, В.Г. Буткевич, А.І. Дмитрієв, В.В. Мицик [1] тощо, водночас освітні питання у їх працях практично не підіймалися.

Можна стверджувати, що окремі питання організації вищої освіти уперше були регламентовані на рівні колективних міжнародних договорів саме у XIX ст. Зокрема в актах Віденського конгресу 1815 р., попри відсутність загальних норм у сфері

регулювання освіти, велику увагу було приділено статусу Університету Кракова (Ягелонському університету). Цей заклад, заснований у травні 1364 р. королем Казимиром II Великим за дозволом папи Урбана V, був згаданий у ст. 10 Фінального акту (договору) Віденського конгресу від 9 червня 1815 р., за якою конституція Вільного міста Кракова має серед іншого відображати статус «академії» цього міста згідно статей 7, 15, 16 та 17 додаткового Договору про Краків, що мали силу, аналогічну положенням Фінального акту (договору) [41].

Зазначений Додатковий договір стосовно Кракова («Вільного, незалежного і повністю нейтрального міста Кракова з краєм») був підписаний у Відні між Австрією, Пруссією та Росією 21 квітня 1815 р. За його ст. 13 винайдена на території Вільного міста Кракова власність колишнього Герцогства Варшавського має належати місту, становити одне з його фінансових джерел. При цьому дохід з такої власності мав спрямовуватися на «підтримку академії, інших літературних установ та головним чином на покращення засобів публічної освіти». Крім того, згідно зі ст. 15 цього Договору будівлі та бібліотеки, що належали «академії Кракова», її земельна власність та вкладений капітал разом з усіма отриманими нею привілеями закріплюються за цим університетом і надалі. Крім того, з

урахуванням позиції трьох держав, що поділили між собою Герцогство Варшавське, для населення їх наближених до Кракова польських провінцій мало гарантуватися право вступу до цього університету та навчання у ньому [2].

Також статус Ягелонського університету регламентувався й первинною редакцією Конституції Вільного міста Кракова, яку 3 травня 1815 р. підписали уповноважені представники трьох держав, що поділили Польщу. За ст. 11 вищевказаного міжнародного за правовою природою нормативного акту до Асамблеї представників Вільного міста включалися три доктори факультетів, призначених Університетом [6]. Втім, протягом перших десяти років дії цих договорів привілеї університету зменшувалися, насамперед через підтримку його керівництвом пропольської позиції у владі Вільного міста, були встановлені органи нагляду за його діяльністю, а три держави поступово заборонили власним підданам вступ до цього закладу [33].

Також вартим уваги є й інший акт Віденського конгресу, а саме Федеративна конституція Німеччини, підписана представниками суверенних німецьких держав того часу 8 червня 1815 р. Згідно частин 3 та 4 ст. 12 цього міжнародного акту чотири вільних німецьких міста (Бремен, Гамбург, Любек, Франкфурт) мали встановити єдиний судовий орган, Верховний трибунал, але при цьому кожна особа, яка була стороною в процесі такого трибуналу, мала право вимагати перенесення розгляду її справи з цього трибуналу до «факультету права, що належить до іноземного [німецького] університету». Така згадка про університети як альтернативу верховного суду вільних городів не дивує, зважаючи, що підписанти цієї Федеральної конституції від Любека та Франкфурта титулювали себе в договорі саме як доктори права [32].

Пізніше, у ст. 6 Генерального акту Берлінської конференції із Західної Африки, підписаного більшістю тогочасних держав 26 лютого 1885 р., закріплювався їх обов'язок «протегувати та сприяти» «всіляким ... науковим установам», які засновуються з метою покращення «морального та матеріального стану побуту» населення Західної Африки, знищення невілництва та «просвіти тубільців, щоб вони могли розуміти та оцінювати вигоди цивілізації» [34]. Наступний, Брюссельський акт з цих питань від 2 липня 1890 р., не містив норм стосовно освіти чи просвіти у Африці [40], але схвалена 10 вересня 1919 р. між Бельгією, Великобританією, Італією, Португалією, США та Японією у Сен-Жермен-ен-Лаїє Конвен-

ція про перегляд вказаних актів 1885 р. та 1890 р. [1, с. 39] у ч. 2 ст. 11 містила подібні до Генерального Берлінського акту положення щодо наукової та просвітньої діяльності в Африці «для сприяння корінному населенню на шляху прогресу та цивілізації» [39]. При цьому зазначені норми на практиці особливо не сприяли заснуванню вищих шкіл колоніальними державами.

Наприклад, у Центральній Африці перший заклад відповідного рівня (Коледж Фура Бей, сучасне Сьєрра-Леоне) був заснований Великобританією у 1827 р., але ця школа стала асоційованим коледжем англійського Університету Дарема у 1876 р. та присудила першу в Африці наукову ступінь лише у 1878 р. (повноцінним університетом цей коледж став лише в 1967 р.). Засновані у Південній Африці в 1829 р. та 1866 р. коледжі стали відповідно Університетом Кейптауна та Університетом Стелленбоха лише у квітні 1918 р. Університет Макерере в Уганді був створений у 1922 р., а формуванню Університету Хартуму в Судані передувала його діяльність як коледжу з 1902 р. Решта університетів та навіть коледжів Африки були фактично заснованими вже після Другої світової війни та в умовах деколонізації [38].

Питання організації вищої освіти певною мірою згадувалися в міжнародному праві інтелектуальної власності, що почало бурхливо розвиватися в останні десятиріччя XIX ст. Зокрема, Конвенція щодо утворення Міжнародного союзу захисту літературних та художніх творів від 9 вересня 1886 р. (Бернська конвенція) цікава не тільки регламентацією важливих для навчального процесу відносин у сфері наукових творів та періодичних видань (статті 4 та 7). У ст. 8 вона закріплює свободу користування уривками (цитатами) робіт, захищених авторським правом, у публікаціях, що мають освітню та наукову спрямованість, а також у хрестоматіях [17]. Ці положення підтверджувалися у ст. 10 Берлінського акту 1908 р. про зміни до Бернської конвенції [3] та у ст. 10 Римського акту до неї від 2 липня 1928 р. Крім того, Римський акт у ст. 2 додатково надав державам-учасницям право на національному рівні визначати порядок друку та поширення лекцій та виступів як особливої форми реалізації авторського права з презумпцією можливості свободи такого друку за умови збереження виключного права автора на видання лекцій у вигляді їх збірок (курсів) [36].

Певні виключення з різних сфер міжнародних відносин задля спрощення ведення науково-навчальної діяльності містили й інші колективні

угоди того періоду. Варто як приклад навести Міжнародну конвенцію з охорони птахів, корисних у сільському господарстві, ст. 7 якої не поширила відповідні обмеження щодо лову таких птахів на заходи, що є пов'язаними із науковою діяльністю [4, р. 175]. Тим самим об'єктивно спрощувалася відповідна профільна робота природознавчих факультетів університетів.

Також у зазначений період в рамках міжнародних угод починають формуватися міждержавні науково-дослідні інститути. Наприклад, згідно Конвенції про Міжнародний інститут агрокультури від 7 липня 1905 р. значена установа почала діяти в Римі у складі генеральної асамблеї та постійного комітету, члени яких делегувалися державами-учасницями Конвенції. Попри широкі повноваження у сфері організації наукових досліджень з питань статистичної, технічної та економічної інформації щодо фермерства, рослинництва та тваринництва, торгівлі сільськогосподарською продукцією та відповідного ціноутворення, Міжнародний інститут агрокультури не можна вважати міжнародним освітнім закладом, адже Конвенцією 1905 р. не передбачалося здійснення у ньому підготовки кадрів [37]. Водночас сам підхід до можливості формування міжнародних дослідницьких установ є важливим для еволюції ставлення у міжнародному праві до проблем вищої школи.

Питання захисту освітніх установ було піднято на рубежі XIX та XX ст. й у міжнародному гуманітарному праві. Зокрема, Положення про закони та звичаї сухопутної війни, додане до II Конвенції про закони та звичаї сухопутної війни від 29 липня 1899 р., у ст. 27 серед іншого пропонує вживати всі необхідні засоби для захисту під час облог та бомбардувань «будівель, що слугують цілям науки», до яких безумовно належать й установи вищої освіти. Сторона конфлікту що контролює ці будівлі має помічати їх особливими візуальними знаками, про які мала надати попереднє інформування. Більш того, за ст. 56 цього Положення власність освітніх та наукових установ, як державних так й інших, прирівнюється до приватної. Це означає, що всіляке навмисне захоплення, знищення чи пошкодження таких установ заборонено та має переслідуватися стороною конфлікту, що отримала під контроль ці установи [27].

Зазначені норми повністю відтворюються й у ст. 27 та ст. 56 Положення про закони та звичаї сухопутної війни, доданого до IV Конвенції про закони та звичаї війни (IV Гаазької конвенції) від 18 жовтня 1907 р. [28]. Крім того, IX Гаазька кон-

венція 1907 р. у ст. 5 надавала захист «будівель, що слугують цілям науки» від бомбардувань з моря [29], а XI Гаазька конвенція 1907 р. у ст. 4 забороняла захоплення наукових суден (вочевидь й тих, що належать університетам) [30].

Низку згадок про аспекти організації вищої освіти можна побачити й у Версальському мирному договорі від 28 червня 1919 р., підписаному значною кількістю держав, відповідні норми яких відрізняла велика варіативність та фрагментарність. Наприклад у § 14 глави I відділу IV частини III договору, присвяченому французькій окупації Саару, за відповідною окупаційною владою закріплювалися повноваження утворювати технічні навчальні заклади на горно промислових підприємствах. У ст. 134 Німеччина відмовлялася на користь Франції та Китаю від права власності на коледж, який мала в Шанхаї [42].

Група норм Версальського договору була націлена на обмеження в Німеччині військової освіти, зокрема й вищої. Так, у ч. 3 ст. 175 демобілізованим після скорочення армії офіцерам заборонялося брати участь у навчальному процесі, а за ч. 5 ст. 194 заборонялося надавати військове навчання офіцерам та рядовим торговельного флоту. Згідно ст. 177 цієї угоди за два місяці після набуття чинності Версальським миром Німеччина мала скоротити число військових училищ до кількості, яка відповідає потребам комплектування офіцерів у дозволені одиницях, та не більше одного училища на один рід військ з обмеженою кількістю учнів. Усі військові академії «та подібні установи» Німеччини мали бути закритими [42].

Більше того, за ст. 177 Версальського миру усі учбові заклади та університети Німеччини «не мають права займатися ніякими військовими питаннями», зокрема здійсненням навчання чи тренуванням власних учнів чи викладачів у сферах військового мистецтва чи володіння зброєю. Крім того, всім учбовим закладам та університетам Німеччини заборонялося мати будь-який зв'язок із військовими міністерствами чи з будь-якою іншою воєнною владою. Спеціальні заходи нагляду за дотриманням Німеччиною вказаних приписів з боку держав-переможців закріплювалися у ст. 211 та ст. 213 Версальського мирного договору [42].

Особливу цікавість становить ст. 247 Версальського договору 1919 р., за якою Німеччина зобов'язалася надати Лувенському університету протягом трьох місяців після отримання через Репараційну комісію відповідного запиту руко-

писи, інкунабули, друковані книги, карти та предмети колекцій, які «за кількістю та цінністю відповідають подібним предметам, знищеним під час спалення Німеччиною Лувенської бібліотеки». Деталі відповідного заміщення зазначеному бельгійському університету мали бути визначеними Репараційною комісією [42].

Варто додати, що Левенський університет був відкритий у 1425 р. римськими папою Мартином V за клопотанням герцога Жана IV Брабантського та діяв безперервно до Першої світової війни, крім періоду 1797-1834 років, зумовленого французькою інтервенцією. Захоплення німецькими військами Левену в 1914 р. супроводжувалося влаштованим ними спаленням половини міста, під час якого згоріла університетська бібліотека разом із 300 тисячами видань та тисячею інкунабул, великою кількістю унікальних манускриптів. Зазначене знищення університетської бібліотеки протягом Першої світової війни активно використовувалося у анти німецькій пропаганді [5].

Крім зазначених фрагментарних вимог, Версальський мир не містив загальних приписів щодо регламентації освіти; єдиною виявленою нормою загального характеру у цій сфері є положення п. 6 ст. 427 цього договору, за яким держави мали накладати обмеження на працю молоді обох статей задля забезпечення можливості продовження їх освіти [42]. Більш того, як не парадоксально, Статут Ліги Націй, схвалений під час Версальської конференції 28 квітня 1919 р., загалом не містив ніяких норм стосовно освіти та не закріплював відповідних повноважень Ліги, віддаючи пріоритети політичним, економічним та правовим питанням [31]; [35].

Важливо простежити вплив на відносини у сфері вищої освіти й конвенцій, які у першій половині ХХ ст. уклалися під егідою утвореної в 1919 р. Міжнародної організації праці (далі – МОП). Хоча жодна з цих конвенцій не була спеціально присвячена освітнім питанням, низка відповідних угод містила норми, що мали значення для організації освітніх процесів, зокрема, й у вищій школі. Зокрема, низка конвенцій МОП, що встановлювали мінімальний вік для робітників, містили застереження про можливість роботи з метою навчання осіб, які є учнями професійних закладів освіти. Такі норми містили, зокрема, ст. 3 Конвенції МОП № 5 про встановлення мінімального віку працевлаштування дітей на підприємствах 1919 р. [25]; ст. 3 Конвенції МОП № 7 про встановлення мінімального віку працевлаштування дітей у судноплавстві 1920 р. (щодо роботи на навчальних

або тренувальних суднах) [23], ст. 3 Конвенції МОП № 10 про вік допуску дітей до працевлаштування у сільському господарстві 1921 р. [15], п. «b» ст. 2 Конвенції МОП № 33 про вік допуску дітей до непромислового працевлаштування 1932 р. [16], ст. 3 Конвенції МОП № 58 про встановлення мінімального віку працевлаштування дітей у судноплавстві 1936 р. (переглянутої) [24] та ст. 3 Конвенції МОП № 59 про встановлення мінімального віку працевлаштування дітей у промисловості 1937 р. (переглянутої) [26]. Згадку про навчання на виробництві містили й ч. 2 ст. 3 Конвенції МОП № 13 про користування свинцевими білилами у малярстві 1921 р. [21] та ч. 1 ст. 2 Конвенції МОП № 17 про відшкодування працівникам нещасних випадків 1925 р. [22].

Також низка конвенцій МОП того часу передбачала можливість не охоплення відповідними приписами осіб, пов'язаних із навчанням. Так, приписи Конвенції МОП № 22 про положення контрактів моряків 1926 р. та Конвенція МОП № 23 про репатріацію моряків 1926 р. не поширювалися на курсантів, учнів на учбових суднах та на учнів за угодами про навчання [14]; [20]. Вищезгадана Конвенція МОП № 17 1925 р. у п. «d» ч. 2 ст. 2 дозволяла національному законодавцю не поширювати її вимоги на «осіб розумової праці» [22].

Також подібні виключення містили схвалені у 1933 р. «страхові» конвенції МОП, такі як Конвенція МОП № 35 про страхування за віком осіб, зайнятих у промислових чи торгівельних структурах, вільних професій, надомних працівників та домашньої прислуги; Конвенція МОП № 36 про страхування за віком осіб, працевлаштованих у сільському господарстві; Конвенція МОП № 37 про страхування інвалідності осіб, зайнятих у промислових чи торгівельних структурах, вільних професій, надомних працівників та домашньої прислуги; Конвенція МОП № 38 про страхування інвалідності осіб, працевлаштованих у сільському господарстві; Конвенція МОП № 39 про страхування вдів та сиріт працівників, зайнятих у промислових чи торгівельних структурах, вільних професій, надомних працівників та домашньої прислуги та Конвенція МОП № 40 про страхування вдів та сиріт працівників, зайнятих у сільському господарстві. Хоча усі ці конвенції у ч. 1 ст. 2 передбачали поширення на робітників «нефізичної праці, включаючи учнів», у ч. 2 цієї ж ст. вони дозволяли державам не поширювати їх дію на «учнів», на «будь-яких працівників нефізичної праці, що займаються видами діяльності,

які зазвичай розглядаються як вільні професії», та на «робітників, що під час власного навчання дають уроки чи працюють за винагороду під час підготовки до отримання професії, що відповідає меті такого навчання» [7–12].

Водночас цікавим є той факт, що Конвенція МОП № 30 про регулювання робочого часу у торгівлі та в установах 1930 р. не містила серед розгорнутого переліку можливих форм роботи поза промисловістю згадок про навчальні заклади, вказуючи лише про «установи, ... де працівники зайняті насамперед канцелярською роботою» (п. «b» ч. 1 ст. 1) [19]. Крім того, у п. «b» ч. 1 ст. 11 Конвенції МОП № 29 про примусову чи обов'язкову працю 1930 р. передбачалися обмеження щодо залучення до такого роду робіт «шкільних вчителів та учнів», але не стосовно викладачів та студентів вищої школи [13]. Першою ж конвенцією, яка фактично передбачала наявність певного освітнього рівня задля визначеної професійної діяльності, слід вважати Конвенцію МОП № 53 про мінімальні професійні вимоги до капітанів та офіцерів торговельних суден 1936 р. Цей акт у ст. 4 передбачив складання кандидатами на посади спеціальних іспитів та наявності у них професійної підготовки, хоча наявності саме вищої освіти конвенція № 53 також не вимагала [18].

Таким чином, можна прийти до наступних висновків. Багатосторонні міжнародні угоди XIX та першої половини XX ст. у цілому не забезпечили формування цілісних міжнародно-правових інститутів у сфері вищої освіти. Згадки про вищу школу в актах Віденського конгресу 1815 р. стосувалися окремих практичних обставин, які держави-учасниці були змушені врегулювати. Передбачення механізмів освіти та просвітництва у колективних угодах з питань Західної Африки кінця XIX ст. не призвели до розвитку на цих територіях систем вищої освіти. Відображення аспектів вищої освіти у конвенціях з гуманітарного права та охорони інтелектуальної власності безумовно мали практичну значущість, але носили фрагментарний, спеціалізований характер. Версальський мирний договір 1919 р. виніс освітні питання у формат репарацій для Німеччини та обмеження розвитку її воєнної системи, а статутні акти Ліги Націй та Міжнародної організації праці загалом уникали питань освітніх відносин. Втім, реалії життя призвели до відображення окремих питань освіти у конвенціях, схвалених під егідою МОП у 1919-1939 рр. Визначення ролі цих норм у наступному формуванні сучасних міжнародно-правових інститутів у сфері вищої освіти має стати предметом для нових наукових досліджень.

Список літератури:

1. Бабін Б.В. Питання розвитку та реалізації міжнародних стандартів прав корінних народів : монографія / Б.В. Бабін, О.О. Грінченко, А.В. Приходько. – Одеса : Фенікс, 2018. – 238 с.
2. Additional Treaty relative to Cracow, between Austria, Prussia, and Russia of 21st April (3d May) 1815 [Act № III]. ; URL : https://en.wikisource.org/wiki/Final_Act_of_the_Congress_of_Vienna/Act_III
3. Berlin Act, Revised Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, of November 13, 1908 ; URL : <http://global.oup.com/booksites/content/9780198259466/15550017>
4. Bowman M.J. The 1902 Convention for the Protection of Birds in Historical and Juridical Perspective / Michael J. Bowman // *Ardeola*. – 2014. – Vol. 61. – № 1. – P. 171–196
5. Catholic University of Leuven (1835 – 1968) ; URL : [https://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_University_of_Leuven_\(1835–1968\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_University_of_Leuven_(1835–1968))
6. Constitution of the Free City of Cracow. Done at Vienna the 3d day of May, 1815 ; URL : https://en.wikisource.org/wiki/Final_Act_of_the_Congress_of_Vienna/Constitution_of_the_Free_City_of_Cracow
7. Convention concerning Compulsory Invalidity Insurance for Persons Employed in Agricultural Undertakings № 38 ; 29 June, 1933 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312183:NO
8. Convention concerning Compulsory Invalidity Insurance for Persons Employed in Industrial or Commercial Undertakings, in the Liberal Professions, and for Outworkers and Domestic Servants № 37; 29 June, 1933 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312182:NO
9. Convention concerning Compulsory Old-Age Insurance for Persons Employed in Agricultural Undertakings № 36 ; 29 June, 1933 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312181:NO
10. Convention concerning Compulsory Old-Age Insurance for Persons Employed in Industrial or Commercial Undertakings, in the Liberal Professions, and for Outworkers and Domestic Servants № 35 ; 29 June, 1933 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312180:NO

11. Convention concerning Compulsory Widows' and Orphans' Insurance for Persons Employed in Agricultural Undertakings № 40; 29 June, 1933; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312185:NO
12. Convention concerning Compulsory Widows' and Orphans' Insurance for Persons Employed in Industrial or Commercial Undertakings, in the Liberal Professions, and for Outworkers and Domestic Servants № 39 ; 29 June, 1933 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312184:NO
13. Convention concerning Forced or Compulsory Labour № 29; 28 June, 1930 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312174:NO
14. Convention concerning Seamen's Articles of Agreement № 22; 24 June, 1926 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312167:NO
15. Convention concerning the Age for Admission of Children to Employment in Agriculture № 10; 16 November, 1921 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312155:NO
16. Convention concerning the Age for Admission of Children to Non-Industrial Employment № 33; 30 April, 1932 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:14586591279430::NO::P12100_SHOW_TEXT:Y
17. Convention Concerning the Creation of An International Union for the Protection of Literary and Artistic Works of September 9, 1886 ; URL : <http://global.oup.com/booksites/content/9780198259466/15550015>
18. Convention concerning the Minimum Requirement of Professional Capacity for Masters and Officers on Board Merchant Ships № 53; 24 October, 1936 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312198:NO
19. Convention concerning the Regulation of Hours of Work in Commerce and Offices № 30; 28 June, 1930 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312175:NO
20. Convention concerning the Repatriation of Seamen № 23 ; 23 June, 1926 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312168:NO
21. Convention concerning the Use of White Lead in Painting № 13; 19 November, 1921; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312158:NO
22. Convention concerning Workmen's Compensation for Accidents № 17 ; 10 June, 1925 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312162:NO
23. Convention Fixing the Minimum Age for Admission of Children to Employment at Sea № 7; 9 July, 1920 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312152
24. Convention Fixing the Minimum Age for the Admission of Children to Employment at Sea № 58 Revised ; 24 October, 1936; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312203:NO
25. Convention Fixing the Minimum Age for Admission of Children to Industrial Employment № 5 ; 28 November, 1919 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312150:NO
26. Convention Fixing the Minimum Age for Admission of Children to Industrial Employment № 59 Revised ; 22 June, 1937 ; URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312204:NO
27. Convention (II) with Respect to the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, 29 July 1899 ; URL : <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Treaty.xsp?documentId=CD0F6C83F96FB459C12563CD002D66A1&action=openDocument>
28. Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, 18 October 1907. ; URL : <https://ihl-databases.icrc.org/ihl/INTRO/195>
29. Convention (IX) concerning Bombardment by Naval Forces in Time of War, 18 October 1907 ; URL : <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Treaty.xsp?documentId=F13F9FFC628FC33BC12563CD002D6819&action=openDocument>
30. Convention (XI) relative to certain Restrictions with regard to the Exercise of the Right of Capture in Naval War, 18 October 1907. ; URL : <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Treaty.xsp?documentId=97E57C2489CF158CC12563CD002D6848&action=openDocument>
31. Covenant of the League of Nations, 28 April 1919 [Electronic source]. – Available at: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=3dd8b9854>
32. Federative Constitution of Germany of the 8th June 1815 [Act № IX]. ; URL : https://en.wikisource.org/wiki/Final_Act_of_the_Congress_of_Vienna/Act_IX

33. Free City of Cracow / Wikipedia, the free encyclopedia ; URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Free_City_of_Cracow
34. General Act of the Berlin Conference on West Africa, 26 February 1885 ; URL : <https://www.sahistory.org.za/archive/general-act-berlin-conference-west-africa-26-february-1885>
35. International Committee on Intellectual Cooperation : League of Nations: Intellectual Cooperation ; URL : <https://libraryresources.unog.ch/lonintellectualcooperation/ICIC>
36. International Convention for the Protection of Literary and Artistic Works Signed at Berne On the 9th September, 1886, Revised at Berlin On the 13th November, 1908, and Revised at Rome On the 2nd June, 1928 (Rome Act, 1928) ; URL : <http://global.oup.com/booksites/content/9780198259466/15550019>
37. International Institute of Agriculture Convention signed at Rome June 7, 1905 ; URL : <https://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000001-0436.pdf>
38. List of oldest universities in continuous operation / Wikipedia, the free encyclopedia ; URL : https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_oldest_universities_in_continuous_operation
39. Revision of General Act of Berlin and General Act and Declaration of Brussels : Convention signed at Saint-Germain-en-Laye, September 10, 1919 ; URL : <http://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000002-0261.pdf>
40. Slave Trade and Importation into Africa of Firearms, Ammunition and Spirituous Liquors General Act of Brussels of July 2, 1890 ; URL : <http://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000001-0134.pdf>
41. The General Treaty of the Final Act of the Congress of Vienna, 9 June 1815 ; URL : https://en.wikisource.org/wiki/Final_Act_of_the_Congress_of_Vienna/General_Treaty
42. Treaty of Peace of Versailles, June 28, 1919 ; URL : <http://avalon.law.yale.edu/imt/partxv.asp>

АСПЕКТЫ ОТНОШЕНИЙ В СФЕРЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В МНОГОСТОРОННИХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРАХ XIX И НАЧАЛА XX ВЕКОВ

В статье освещена эволюция международно-правового обеспечения регламентации образовательных отношений в коллективных международных соглашениях периода XIX и первой половины XX ст. Особое внимание уделено вопросам отражения роли высшего образования в универсальных мирных соглашениях, влияния на образовательные отношения соглашений в сфере защиты интеллектуальной собственности, трудовых и социальных прав, а также гуманитарного права.

Ключевые слова: Венский конгресс, Версальский мир, высшее образование, гуманитарное право, интеллектуальная собственность, Международная организация труда.

ASPECTS OF RELATIONS IN AREA OF HIGHER EDUCATION IN THE MULTILATERAL INTERNATIONAL TREATIES OF THE XIX AND BEGINNING OF THE XX CENTURIES

This article is devoted to the evolution of the international legal provision of the regulation of educational relations in collective international agreements of the XIX and the first half of the XX century. Particular attention is paid to the role of higher education in the universal peace agreements, the impact of agreements in the fields of intellectual property protection, of labor and social rights, and of humanitarian law on the educational relations is highlighted.

Key words: Higher Education, Humanitarian Law, Intellectual Property, International Labor Organization, Peace of Versailles, Vienna Congress.